

Уроки Мукачєвого

Майже чверть століття незалежності України Закарпаття звично перебувало на маргінесі великої політики й лише одного разу струсонувало український політиком, спричинивши навіть резонанс за кордоном. Було це 2004-го, коли в Мукачєвому проводилися дочасні вибори міського голови. Тоді обласна влада, очолювана СДПУ(о), продемонструвала новий арсенал засобів, аби не допустити перемоги «нашоукраїнця» Віктора Балоги. Мукачєвські політтехнології тодішнього глави адміністрації Президента України Віктора Медведчука потім широко застосовувалися на президентських виборах, що, зрештою, й призвело до Помаранчевої революції. 2004 року Мукачєве стало синонімом найбрудніших виборів в Україні.

І ось 11 років потому місто, в якому мешкає близько 80 тисяч осіб, знову на вустах усієї України. Цього разу в краї заговорила зброя: двоє загинили, понад десяток поранених. Стрільянина з автоматів, кулеметів та гранатомета сталася за надзвичайно заплутаних обставин, для з'ясування яких створено спеціальну парламентську комісію.

У Закарпатті політика традиційно робиться за ширмою. Тут не звикли до публічності. Тому правду про події 11 липня ми, можливо, ніколи не дізнаємося. Тим паче сторони конфлікту вже озвучили діаметрально протилежні версії. Але очевидно одне: ніхто не прогнозував такого розвитку подій, бо програли всі учасники сутички. А для деякого наслідки можуть бути навіть згубними.

Але почнімо з передісторії. Мукачєве, яке гонорово вважає себе чи не найпершим містом Закарпаття, завжди було торговим серцем краю. Географічно воно розташоване значно вигідніше за обласний центр, тож усі шляхи ведуть до нього. У 1990-х роках саме тут виникло найпотужніше на Закарпатті кримінальне угруповання, яке пов'язують з ім'ям Михайла Токаря («Геші»). Підмукачєвське село Куштановиця, звідки він родом, жахало правоохоронні органи кількох країн. Практично він був неформальним лідером міста та області. Але 1998-го його розстріляли на порозі власного будинку. Це вже був час, коли колишні «бригади» почали легалізуватися, приходячи до влади та в бізнес.

Після смерті Токаря міським головою Мукачєвого обрали Віктора Балогу, набирав авторитету й односельчанин Михайло Ланьо попри серйозні обвинувачення у розбірках.

Віктор Балога впевнено долав один політичний щабель за другим, був міністром та керівником адміністрації Президента. Михайло Ланьо залишався в «тіні».

Утім, у 2000-х іде в місцеві депутати і вступає до партії «Єдиний центр», очолюваної Балоگو. Вона на Закарпатті безспідставно вважається одним із основних політичних гравців. Однак 2012 року стається офіційний розкол у колись єдиній мукачєвській команді. Михайло Ланьо та його старший брат Іван міняють політичний «дах» на потужніший. Перший стає народним депутатом під прапором президентської Партії регіонів, другий – міським головою Сваляви. Про стосунки між впливовими мукачєвцями того часу свідчить інцидент, коли охорону тодішнього міністра надзвичайних ситуацій змусили вдатися до застосування зброї.

Так поступово «акулам бізнесу» вочевидь стало затісно у невеликому містечку, про що свідчить гостра перепалка зі взаємними звинуваченнями після подій 11 липня між Віктором Балогу та Михайлом Ланьо.

Як нині відомо, про приїзд озброєного «Правого сектора» до Михайла Ланя вже напередодні знали всі: міліція, СБУ, Віктор Балога, який, до речі, неодноразово допомагав «Правому сектору». Тобто до цього готувалися, але події, а тим паче наслідки, стали неприємною несподіванкою для всіх. У когось з виконавців не витримали нерви і заготовані наперед сценарії не спрацювали.

Унаслідок цього всі сторони конфлікту опинилися під ударом. «Правий сектор» втратив відчутну підтримку поміркованих українців, які розстріл

міліції з гранатомета вважають дикунством. Імідж цієї радикальної організації в очах громадської думки значно похитнувся.

Михайло Ланьо, якого наразі тільки лінивий не звинувачує у кримінальних оборудках, раптом опинився під прожекторами правоохоронців. Почали спливати різні справи, пов'язані з його оточенням. Заговорили про контрабанду, зброю, наркотики. Якщо народному депутату й удасться викрутитися з цієї ситуації, то його іміджу та нелегальним бізнесовим потоком буде завдано, ймовірно, непоправних втрат.

Постраждав і Віктор Балога, хоча й намагався бути осторонь конфлікту. Попри те, що на останніх президентських виборах його команда підтримувала Петра Порошенка і продемонструвала один із найвищих обласних показників по всій Україні, коли в рідному місті Балоги серед білого дня трапилася кулеметна й гранатометна стрільянина, розраховувати на лояльність Президента не доводиться. Усунули не тільки начальників міліції та СБУ, а й голову облдержадміністрації. Ба більше: новим очільником Закарпаття призначено Геннадія Москаля, давнього опонента Віктора Балоги. Таким чином Київ вирішив навести тут лад «залізною рукою». Про те, що боротьба буде гострою, свідчать уже перші кроки й публічні заяви обох сторін. Політично-економічна піраміда господарів краю, дбайливо розбудована протягом останніх років, опинилася під загрозою. Адже за три місяці відбудуться місцеві вибори. І якщо нині чимало влади на місцях по всій області зосереджено в руках «Єдиного центру», то, не маючи адміністративних важелів впливу та втрачаючи економічні, партія Віктора Балоги ризикує не дістати більшості в обласній раді (яку вона мала останніми роками) і скоротити свою зону впливу.

Сам конфлікт теж завдав іміджевих втрат як Мукачєвому, так і його «небожителю».

Ось так літня спека на Закарпатті переросла в політичну пожежу. Після тривалого затишшя край опинився в центрі громадської думки України, яка відтепер довгенько не відводить очей від нього прискіпливого погляду.

